

Gweithdrefn Asesu Risg

Corff Cymeradwyo	<i>Bwrdd Gweithredol</i>
Dyddiad Cymeradwyo	<i>Mehefin 2022</i>
Perchennog y Ddogfen	<i>Llywodraethu</i>
Cyswllt y Ddogfen	<i>Y Tîm Iechyd, Diogelwch ac Amgylchedd hasstaff@aber.ac.uk neu 01970 62(2073)</i>
Statws y Ddogfen	<i>Cymeradwywyd</i>
Cyfeirnod	<i>P019</i>
Fersiwn	<i>V1</i>
Dyddiad Adolygu	<i>Pob 3 Mlynedd</i>

1. Cwmpas

Mae'r weithdrefn yn disgrifio'r fethodoleg ar gyfer nodi peryglon iechyd a diogelwch, a mesur, gwerthuso a blaenoriaethu'r risgiau cysylltiedig ar gyfer gweithredu.

2. Gofynion cyfreithiol

Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974
 Rheoliadau Rheoli Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1999

3. Diffiniadau

Perygl – ffynhonnell neu sefyllfa sydd â photensial ar gyfer niwed yn nhermau anaf neu afiechyd dynol, difrod i eiddo, difrod i amgylchedd y gweithle, neu gyfuniad o'r rhain.

Nodi Perygl – proses o gydnabod bod perygl yn bodoli a diffinio ei nodweddion.

Risg – cyfuniad o debygolrwydd a difrifoldeb canlyniad(au) digwyddiad peryglus penodol yn digwydd.

Asesu Risg – proses gyffredinol o amcangyfrif maint y risg a phenderfynu a yw'r risg yn oddefol ai peidio.

Risg Goddefol - risg sydd wedi'i leihau i lefel y gellir ei oddef gan y sefydliad gyda golwg ar ei rwymedigaethau cyfreithiol a'i bolisi iechyd a diogelwch galwedigaethol ei hun

4. Dogfennau cysylltiedig

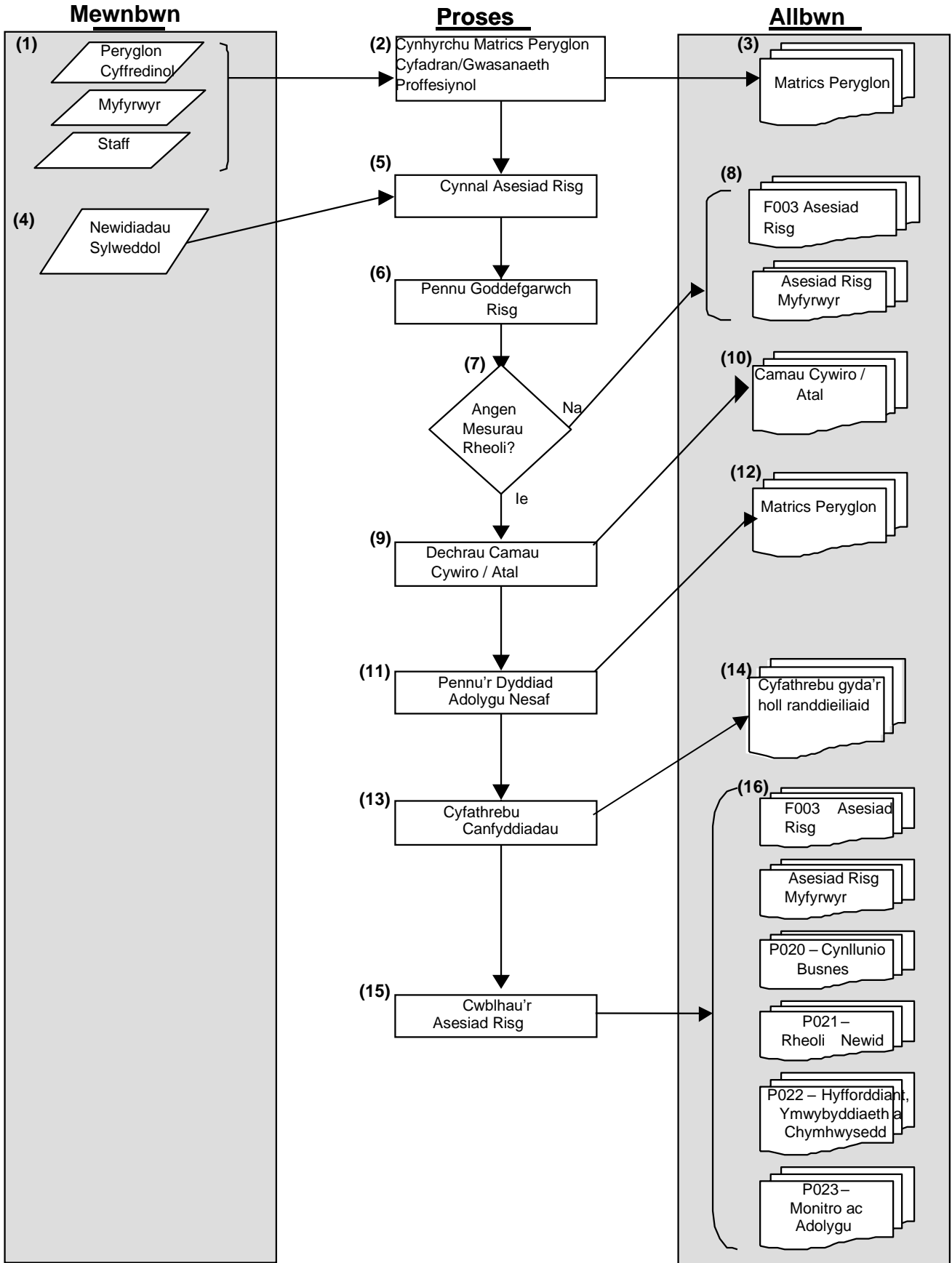
G013 Canllaw Asesu Risg
 F003 Ffurflen Asesu Risg

5. Gweithdrefn

5.1 Amlinellir y meini prawf ar gyfer gwerthuso lefel y risg yn ystod asesiadau risg yn y matrices canlynol:

Sgôr Risg		Meini Prawf Iechyd a Diogelwch Galwedigaethol	
Difrifoldeb <i>(difrifoldeb posibl canlyniadau anaf neu ddifrod)</i>	5	Difrifol lawn	Perygl yn bresennol, a allai achosi marwolaeth a salwch ar raddfa eang. e.e. marwolaeth, anabledd parhaol
	4	Difrifol	Perygl a all arwain at salwch difrifol, anaf difrifol a difrod i eiddo a chyfarpar. e.e. torri asgwrn, colli ymwybyddiaeth
	3	Cymedrol	Perygl a all arwain at straen difrifol, salwch a straen. e.e. anaf dwfn, rhwygo cyhyr
	2	Cyfyngedig	Perygl a all achosi salwch, anaf neu ddifrod i gyfarpar ond na fyddai disgwyl i'r canlyniadau fod yn ddifrifol. e.e. anaf bach, clais dwfn
	1	Mân	Perygl na fydd yn arwain at anaf neu salwch difrifol. Posibilrwydd annhebygol o ddifrod y tu hwnt i gymorth cyntaf sylfaenol e.e. clais bach
Tebygolrwydd <i>(tebygolrwydd y bydd mesurau rheoli'n methu)</i>	5	Tebygol lawn	Tebygol lawn o ddigwydd ar unwaith/yn fuan iawn
	4	Tebygol	Tebygol o ddigwydd yn y dyfodol agos.
	3	Eithaf Tebygol	Tebygol o ddigwydd ymhen amser.
	2	Annhebygol	Efallai y bydd yn digwydd ymhen amser
	1	Annhebygol lawn	Annhebygol o ddigwydd

Mae'r diagram llif isod yn disgrifio'r weithdrefn asesu risg:

BETH		PWY	PRYD	SUT
1	MEWNBWN			
2	PROSES: Cynhyrchu a chynnal Matrics Peryglon	Cydlynnydd Iechyd, Diogelwch ac Amgylchedd Cynrychiolwyr Grŵp Gweithredol Iechyd, Diogelwch ac Amgylchedd Tîmau Rheoli Cyfadran ac Adran Gwasanaeth Proffesiynol Pwyllgor(au) Iechyd, Diogelwch ac Amgylchedd Lleol	Yn flynyddol Ar ôl cwblhau asesiad risg	Dosbarthu a blaenoriaethu gweithgareddau sydd angen asesiad risg gan gynnwys: a) ardaloedd daearyddol o fewn/y tu allan i eiddo'r sefydliad b) gwaith a gynllunnir c) gwaith ymatebol (h.y. gwaith a wneir sy'n ymateb i ddigwyddiad nas cynlluniwyd) – canfod peryglon d) tasgau diffiniedig (e.e. gyrru, glanhau ffenestri) e) grwpiau neu bersonau penodol a nodir (h.y. myfyrwyr, tenantiaid, gweithwyr cartref, gweithwyr ar safle arall, contractwyr, ymwelwyr, profiad gwaith, pobl ifanc, mamau newydd a beichiog) f) amodau gweithredu normal, annormal ac argyfwng
3	ALLBWN: Matrics Peryglon F015	Cynrychiolwyr Grŵp Gweithredol Iechyd, Diogelwch ac Amgylchedd		Defnyddio Matrics Peryglon F015
4	MEWNBWN: Newidiadau Sylweddol			Cynnal asesiad risg newydd neu ei adolygu ar gyfer newidiadau sylweddol.
5	PROSES: Cynnal Asesiad Risg	Asesydd Risg	Fel y nodir yn "Matrics Peryglon Fxxx"	Defnyddio F003 – Asesiad Risg neu Asesiad Risg Myfyrwyr
6	PROSES: Pennu Goddefgarwch Risg	Asesydd Risg	Wrth werthuso lefel y risg	Pennu a nodi goddefgarwch y risg yn seiliedig ar: - sgôr risg (angen gweithredu ar lefelau risg dros 6) - symlrwydd lleihau risg/mesurau dileu - amser, ymdrech ac adnoddau rheoli yn erbyn lefel y risg - a yw'n ofyniad absoliwt i leihau/dileu'r risg
7	PENDERFYNIAD: Angen Mesurau Rheoli?	Asesydd Risg	Wrth bennu goddefgarwch y risg	Asesydd risg wedi'i hyfforddi yn gwerthuso a yw mesurau rheoli'r risg yn ddigonol i leihau'r risg i lefel oddefol. Pennu'r angen am fesurau rheoli / gwella pellach lle nad yw risgiau'n oddefol a chyfeirio at a dyrannu unrhyw gamau cywiro/atal i unigolyn cyfrifol.
8	ALLBWN: F003 - Asesiad Risg	Asesydd Risg	Wrth bennu a chyfeirio unrhyw gamau gweithredu	
9	PROSES: Dechrau Camau Cywiro / Atal	Asesydd Risg / Rheolwr/wyr Adran	Wrth bennu mesurau rheoli/gwella pellach	Defnyddio P024 – Camau Cywiro / Atal Lle bo'n briodol, ymgynghori â'r Tîm Iechyd, Diogelwch ac Amgylchedd am arweiniad.

10	ALLBWN: P024 – Camau Cywiro / Atal	Asesydd Risg / Rheolwr/wyr Adran	Wrth bennu mesurau rheoli/gwella pellach	Defnyddio P024 – Camau Cywiro / Atal
11	PROSES: Pennu'r Dyddiad Adolygu Nesaf	Asesydd Risg / Rheolwr/wyr Adran	Wrth ddechrau Camau Cywiro / Atal	Defnyddio F003 – Asesiad Risg neu Asesiad Risg Myfyrwyr Asesydd risg wedi'i hyfforddi yn nodi'r dyddiad adolygu nesaf ar ffurflen yr asesiad risg. Os ceir newidiadau sylweddol cyn dyddiad yr adolygiad, dechrau adolygiad newydd. Dylid adolygu pob asesiad risg myfyrwyr o leiaf bob chwarter.
12	ALLBWN: F015 Matrics Peryglon	Asesydd Risg / Rheolwr/wyr Adran	Wrth ddechrau Camau Cywiro / Atal	Asesydd risg wedi'i hyfforddi neu ddechrau gweithgaredd gwaith newydd wrth i beryglon newydd gael eu nodi.
13	PROSES: Cyfathrebu Canfyddiadau	Rheolwr/wyr Adran	Wrth ddechrau Camau Cywiro / Atal	Cyfathrebu â phobl y mae unrhyw ganfyddiadau newydd yn effeithio arnynt yn defnyddio llwybrau dosbarthu cyfathrebu/gwybodaeth sefydledig.
14	PROSES: Cwblhau'r Asesiad Risg	Rheolwr/wyr Adran	Wrth ddechrau Camau Cywiro / Atal	Cadw'r Asesiad Risg yn hygyrch ar systemau'r Adran, ac ar gael ar gyfer rhaglenni archwilio neu arolygu.
15	ALLBWN			

Atodiad 1

Mae'r tabl canlynol yn amlinellu'r gofynion sylfaenol uniongyrchol ar gyfer asesu risg:

Math	Deddfwriaeth	Diben	Cwmpas
Peryglon Cyffredinol (Corfforol a Meddyliol)	Rheoliadau Rheoli Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1999	Nodi mesurau sydd angen eu cymryd i gydymffurfio â'r gofynion a'r gwaharddiadau a osodwyd neu dan y darpariaethau statudol perthnasol.	Risgiau i iechyd a diogelwch: 1 y caiff gweithwyr a'r hunangyflogedig eu hamlygu iddynt yn y gwaith; 2 y caiff trydydd partïon eu hamlygu iddynt yn sgil neu mewn cysylltiad â chyflawni'r gwaith
Codi a Chario	Rheoliadau Gweithrediadau Codi a Chario 1992 (diwygiwyd 2002)	Ystyried y cwestiynau a osodir yng ngholofn 2 Atodlen 1 yn ymwneud â'r ffactorau a restrir yn yr atodlen honno	Gweithrediadau codi a chario sy'n cynnwys risg o anaf (gyda golwg ar ffactorau – y dasg, llwyth, amgylchedd gwaith, gallu unigol, ffactorau eraill – rhestrir yn Atodlen 1)
Cyfarpar Diogelu Personol	Rheoliadau Cyfarpar Diogelu Personol yn y Gwaith (Diwygio) 1996 (diwygiwyd 2022)	Pennu a yw'r Cyfarpar Diogelu Personol yn addas	Mae asesiad o risgiau i iechyd a diogelwch nad ydynt wedi'u hosgoi drwy ffyrdd eraill yn cynnwys: 1 diffiniad o'r nodweddion sy'n rhaid i'r PPE eu cael i fod yn effeithiol yn erbyn y risgiau (gan ystyried unrhyw risgiau y gallai'r cyfarpar ei hun greu) 2 cymharu nodweddion y PPE sydd ar gael gyda'r nodweddion gofynnol
Offer Sgrin Arddangos	Rheoliadau Iechyd a Diogelwch (Offer Sgrin Arddangos) 1992 (diwygiwyd 2002)	Asesu gorsafoedd gwaith ar gyfer risgiau iechyd a diogelwch y mae defnyddwyr/gweithredwyr yn cael eu hamlygu iddynt	Risgiau i iechyd a diogelwch y mae defnyddwyr a gweithredwyr yn cael eu hamlygu iddynt o ganlyniad i ddefnyddio'r gorsafoedd gwaith
Sŵn	Rheoliadau Sŵn yn y Gweithle 1989 (diwygiwyd 2005)	1 Nodi pa weithwyr a gweithwyr hunangyflogedig sy'n cael eu hamlygu 2 Darparu gwybodaeth i'r cyflogwr neu'r person hunangyflogedig o ran y sŵn, a fydd yn cynorthwyo cydymffurfiaeth gyda Rheoliadau 7, 8, 9 ac 11	Amlygiad i sŵn
Sylweddau Peryglus	Rheoliadau Rheoli Sylweddau Peryglus i Iechyd 2002	Nodi'r risg i alluogi i benderfyniad gael ei wneud ar y mesurau i'w cymryd i atal neu reoli amlygiadau'n ddigonol	Dylai asesiad o risgiau i iechyd o ganlyniad i waith sy'n cynnwys amlygiad i sylweddau peryglus i iechyd gynnwys y camau sydd angen eu cymryd i gydymffurfio â gofynion eraill y rheoliadau
Asbestos	Rheoliadau Rheoli Asbestos yn y Gwaith 2012	1 Nodi'r math o asbestos 2 Pennu natur a graddfa'r amlygiad 3 Gosod camau i leihau amlygiad i'r lefel isaf sy'n ymarferol yn rhesymol	Amlygiad pobl i asbestos

Plwm	Rheoliadau Rheoli Plwm yn y Gwaith 2002	Asesu a yw amlygiad unrhyw weithwyr i blwm yn debygol o fod yn sylweddol	Amlygiad pobl i blwm
Trydan	Trydan yn y Gwaith 1989		Amlygiad pobl i drydanu.
Tân	Gorchymyn Diwygio Rheoleiddio (Diogelwch Tân) 2005	Nodi mesurau sydd angen eu cymryd i gydymffurfio â'r gofynion a'r gwaharddiadau a osodwyd neu dan y darpariaethau statudol perthnasol a gan Ran II Rheoliadau Rhagofalon Tân (Gweithle) 1997 (diwygiwyd)	Risgiau i iechyd a diogelwch: 1 y caiff gweithwyr a'r hunangyflogedig eu hamlygu iddynt yn sgil tân yn y gwaith 2 y caiff trydydd partïon eu hamlygu iddynt yn sgil tân pan fyddant ar safle dan reolaeth y grŵp
Gweithle	Rheoliadau'r Gweithle (Iechyd, Diogelwch a Llesiant) 1992	Asesu'r gweithle am risgiau iechyd a diogelwch y mae staff/ymwelwyr neu gontractwyr yn cael eu hamlygu iddynt	Risgiau i iechyd a diogelwch y mae staff/ymwelwyr neu gontractwyr yn cael eu hamlygu iddynt o ganlyniad i ddefnyddio'r gweithleoedd.

Atodiad 2

Yn ogystal â'r gofynion ymhlyg dan Ddeddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974, a'r dyletswyddau cyffredinol i asesu risg dan Reoliadau Rheoli Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1999, mae'r tabl isod yn amlinellu enghreifftiau pellach o eitemau anuniongyrchol a allai fod angen asesiad risg.

Math	Deddfwriaeth Sylfaenol/ Arweiniad Eilaidd
Olwynion Garw	HSG17 (2000) – Diogelwch wrth ddefnyddio olwynion garw
Feirysau a Gludir yn y Gwaed	INDG342 (2001) - Feirysau a gludir yn y gwaed yn y gweithle
Aer Cywasgedig	L96 (1996) – Canllaw i Reoliadau Gweithio mewn Aer Cywasgedig 1996 HSG39 (1998) – Diogelwch Aer Cywasgedig
Gofod Cyfyngedig	INDG258 (1999) – Gweithio'n ddiogel mewn gofod cyfyngedig L101 (1997) - Gweithio'n ddiogel mewn gofod cyfyngedig: Cod Ymarfer Cymeradwy
Allyriadau Disel	HSG187 (1999) – Rheoli allyriadau gwacau injan disel yn y gweithle
Cloddiadau	HSG185 (1999) - Iechyd a Diogelwch mewn cloddiadau
Cymorth Cyntaf	Rheoliadau Iechyd a Diogelwch (Cymorth Cyntaf) 1981
Silindrau Nwy	L74 (1997) – Cymorth cyntaf yn y gwaith: Cod Ymarfer a chanllawiau cymeradwy INDG308 (2000) – Defnydd diogel o silindrau nwy
Dirgryndod Llaw Braich	HSG88 (1994) - Dirgryndod Llaw Braich HSG170 (1997) – Datrysiaid Dirgryniad 1997 INDG126 (1998) - Risgiau iechyd dirgryndod llaw braich: Cyngor i weithwyr INDG175 (1998) - Risgiau iechyd dirgryndod llaw braich: Cyngor i gyflogwyr INDG296 (1999) - Syndrom dirgryndod llaw braich INDG338 (2001) – Offer pweredig: Sut i leihau risgiau iechyd dirgryniad
Gweithio gartref	INDG226 (1996) – Gweithio gartref: canllawiau i gyflogwyr
Mowldio Chwistrellu	PPS4 (1999) – Diogelwch mewn peiriannau mowldio chwistrellu
Cyllyll	PPS12 (2000) – Sut i leihau anafiadau cyllyll llaw
Llengfilwyr	Rheoliadau Hysbysu Tyrau Oeri a Chyddwysyddion Anweddol 1992 Rheoliadau Rheoli Sylweddau Peryglus i Iechyd 2002 IACL27 (2000) – Clefyd y Llengfilwyr: canllawiau i gyflogwyr L8 (2000) – Clefyd y Llengfilwyr: Cod Ymarfer a chanllawiau cymeradwy
Leptospirosis	INDG84 (1990) – Leptospirosis: Ydych chi mewn perygl?
Goleuo	HSG38 (1998) – Goleuo yn y gwaith
Gweithio Arunig	INDG73 (1998) – Gweithio arunig yn ddiogel
LPG	CHIS5 (1999) – Defnydd ar raddfa fach o LPG mewn silindrau CHIS4 (1999) – Defnydd o LPG mewn tanciau swmp bach

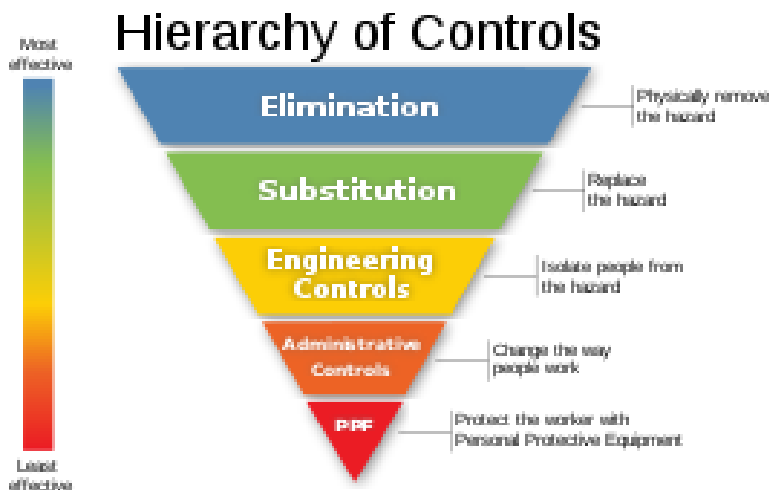
Ysmygu Goddefol	INDG63 (1997) – Ysmygu goddefol yn y gwaith
Gwasg Pŵer	L112 (1998) - Defnyddio gwasg pŵer yn ddiogel: Cod Ymarfer a chanllawiau cymeradwy
Cynwysyddion Gwasgedd	HSG93 (1993) – Asesu cynwysyddion gwasgedd yn gweithredu ar dymheredd isel L96 (1996) –Canllaw i Reoliadau Gweithio mewn Aer Cywasgedig 1996 L122 (2000) – Diogelwch systemau gwasgedd: Cod Ymarfer cymeradwy INDG178 (2002) – Cynlluniau archwilio ysgrifenedig 2002 INDG261 (2001) – Systemau gwasgedd – diogelwch a chi 2001
Gwaith To	HSG33 (1998) - Iechyd a Diogelwch mewn gwaith to INDG284 (1999) – Gweithio ar doeau
Sgaffald ac Ysgolion	CIS10 (1997) - Sgaffald tŵr CIS49 (1997) – Sgaffald ac ysgolion mynediad cyffredinol
Seddi	HSG57 (1998) – Seddi yn y gwaith
Llithro a Baglu	HSG155 (1996) – Llithro a baglu: canllawiau i gyflogwyr
Straen	INDG341 (2001) – Mynd i'r afael â straen yn gysylltiedig â gwaith HSG218 (2001) - Mynd i'r afael â straen yn gysylltiedig â gwaith: Canllaw i reolwyr
Tymheredd ac Awyru	HSG194 (1999) – Cysur thermol yn y gweithle: canllawiau i gyflogwyr HSG202 (2000) - Awyru cyffredinol yn y gweithle: Canllaw i reolwyr
Dadlwytho Stoc Dur	INDG313 (2000) – Dadlwytho stoc dur yn ddiogel
Anhwyldeu Braich Uchaf	HSG60 (2002) - Anhwyldeu Braich Uchaf yn y gweithle INDG171 (1994) - Anhwyldeu Braich Uchaf INDG90 (1994) – Os yw'r dasg yn ffitio: Ergonomeg yn y gwaith
Trais	INDG69 (1996) – Trais yn y gwaith: canllawiau i gyflogwyr
Ymwelwyr/y Cyhoedd/Tresmaswyr	HSG151 (1997) – Diogelu'r cyhoedd: Eich cam nesaf MISC227 (2000) – Cynllun Cymydog Da: canllawiau i gyflogwyr
Gwaith coed	L114 (1998) – Defnyddio peiriannau gwaith coed yn ddiogel: Cod Ymarfer a chanllawiau cymeradwy
Offer Gwaith	Rheoliadau Darparu a Defnyddio Offer Gwaith 1998 L22 (1998) - Defnydd diogel o offer gwaith: Cod Ymarfer cymeradwy L113 (1998) Gweithrediadau Codi ac Offer Codi: Cod Ymarfer cymeradwy
Gweithio yn yr Haul	INDG147 (1998) – Cadw'ch dillad ymlaen: Cyngor i weithwyr awyr agored INDG337 (2001) – Diogelu rhag yr haul: Cyngor i gyflogwyr a gweithwyr awyr agored
Trafnidiaeth yn y Gweithle	HSG136 (1995) – Diogelwch trafndiaeth y gweithle

Atodiad 3

Mae gan y sefydliad ddyletswydd gyffredinol dan Ddeddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974 i leihau risgiau "hyd ag y bo'n ymarferol yn rhesymol".

Gan ddefnyddio hierarchaeth mesurau rheoli yn rheoliad 4 Rheoliadau Rheoli Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1999, rhaid i hyn gynnwys:

- a) **Dileu** - Dileu'r risg yn gyfan gwbl yw'r ffordd orau bosibl o reoli, oherwydd wedyn, dyw'r perygl 'ddim yn bodoli' ac ni all achosi unrhyw niwed
- b) **Amnewid** – Amnewid yw'r 'opsiwn' gorau nesaf yn yr hierarchaeth rheoli risg. Mae amnewid yn cynnwys amnewid y risg, perygl neu ddull am un gwahanol nad yw'n cynnwys risg (neu'n cynnwys llai o risg).
- c) **Ynysu** - Mae ynysu'n dod ar ôl amnewid, ac yn cynnwys gwahanu'r risg oddi wrth y bobl - neu gynifer o bobl â phosibl.
- d) **Rheolyddion Peirianeg** – Mae rheolyddion peirianeg yn cynnwys gwneud newidiadau peirianeg i'r risg neu'r sefyllfa, fel addasu neu newid peiriant neu dirwedd.
- e) **Rheolyddion Gweinyddol** – Yn nodweddiadol mae rheolyddion gweinyddol yn lleihau'r risg drwy helpu i wneud pobl yn fwy ymwybodol o'r perygl.
- f) **Offer Diogelu Personol (PPE)** - PPE yw'r isaf (gwannaf) yn yr hierarchaeth rheolyddion risg, ac mae'n cynnwys gwisgo a dibynnu ar unrhyw fath o offer diogelu personol. Mae hyn yn aml yn mynd yn groes i'r graen, gan fod llawer o bobl yn ystyried PPE fel y llinell flaen o ran amddiffyniad diogelwch – ond mewn gwirionedd hwn yw'r dewis olaf.

Dylid ystyried y camau hyn fel rhan o system waith ddiogel. Dylid ystyried offer diogelu personol fel arfer fel mesur dros dro, hyd nes y gellir lleihau'r risg drwy ddulliau mwy dibynadwy a pharhaol.

Bydd y mesurau ataliol a diogelu'n dibynnu ar ddeddfwriaeth a gallant gynnwys:

- i. osgoi'r risg yn llwyr;
- ii. brwydro'r risg;
- iii. addasu'r gwaith i'r unigolyn;
- iv. addasu i gynnydd technegol;
- v. meithrin polisi o leihau risgiau'n gynyddol;
- vi. blaenoriaethu ble gellir cyflawni'r buddion mwyaf (e.e. trin risg sy'n effeithio ar y gweithle cyfan cyn mesurau unigol);
- vii. addysgu'r gweithlu i ddeall beth sydd angen iddynt ei wneud.